

سقوط 80 پله‌ای ایران در جدول جهانی حفظ محیط‌زیست

به فاصله 15 سال از رتبه 53 حفاظت محیط‌زیست به 133 افت کردیم

گروه اجتماعی| به استناد گزارش 2022 عملکرد محیط‌زیستی 180 کشور که توسط دانشگاه ییل منتشر شده، ایران در فاصله سال‌های 2006 تا 2022، در حفاظت از محیط‌زیست 80 پله سقوط کرده و از رده 53 جدول به رده 133 رسیده است. طبق جدول مندرج در این گزارش، همچنین، در فاصله سال‌های 2006 تا 2022، ایران در هیچ سالی بابت حفاظت از محیط‌زیست، صعود به معنای ارتقای وضعیت نداشته چنانکه در سال 2008، در میان 149 کشور جهان، ایران به رده 67 جدول (14 پله سقوط نسبت به سال 2006) در سال 2010 در میان 163 کشور به رده 78 جدول (25 پله سقوط نسبت به سال 2006) در سال 2012 در میان 132 کشور به رده 114 جدول (61 پله سقوط نسبت به سال 2006) سال 2014 در میان 178 کشور به رده 83 (50 پله سقوط نسبت به سال 2006) در سال 2016 در میان 180 کشور به رده 105 (52 پله سقوط نسبت به سال 2006) سال 2018 در میان 180 کشور به رده 80 (27 پله سقوط نسبت به سال 2006) سال 2020 در میان 180 کشور به رده 67 (14 پله سقوط نسبت به سال 2006) و در نهایت در سال 2022 در میان 180 کشور به رده 133 جدول (80 پله سقوط نسبت به سال 2006) رسیده است. بنابراین، شاید بتوان گفت طبق این گزارش، وضعیت حفاظت از محیط‌زیست کشور صرفاً در سال‌های 2014 تا 2020، یک بهبود نسبی داشته اما بدترین وضعیت در سال 2022 اتفاق افتاده که حفاظت از محیط‌زیست ایران دچار سقوط 80 پله‌ای نسبت به سال 2006 شده است. علاوه بر این، حتی امتیاز ایران در زمینه شاخص‌های حفاظت از محیط‌زیست هم در این بازه زمانی هر سال نسبت به سال قبل کاهش یافته چنانکه طبق جدول منتشر شده در گزارش دانشگاه ییل، سال 2006 میلادی، ایران از 16 شاخص حفاظت از محیط‌زیست، 70 امتیاز کسب کرده، سال 2008، امتیاز ایران بابت رعایت 25 شاخص تعیین شده، 76.9 بوده و در سال 2010 هم از بابت رعایت 25 شاخص، 60 امتیاز داشته اما از سال 2014 به بعد و به

دنبال افزایش شاخصها، امتیازهای ایران در زمینه رعایت این شاخصها هم رو به کاهش گذاشته و حالا که شاخصهای حفاظت از محیطزیست در گزارش این دانشگاه معتبر به 40 رسیده، امتیاز ایران حتی نسبت به سال 2006 به حدود نصف کاهش یافته و به 34.50 تنزل کرده است. به دنبال انتشار این گزارش جهانی، لیلیا زمانی؛ مدیرکل دفتر اقتصاد و فناوری محیطزیست سازمان حفاظت محیطزیست اعلام کرد که در این گزارش، 180 کشور در 11 طبقه موضوعی با استفاده از 40 شاخص عملکردی در سه حوزه تغییرات آب و هوا، سلامت محیطزیست و سرزندگی اکوسیستم رتبه‌بندی شدند. این مقام مسوول در سازمان حفاظت محیطزیست گفت: «شاخصهایی که روند منفی قابل‌توجهی داشته‌اند عبارتند از: شاخص از دست رفتن مرتع (39.60-)، شاخص انتشار منوکسید کربن (20.80-) و روند شدت گازهای گلخانه‌ای (24.40-) البته گزارشها از اطلاعات چند سال اخیر استفاده می‌کنند و اطلاعات صرفاً مربوط به سالی که گزارش تهیه شده، نیست اما شاخص عملکرد محیطزیست، داده‌های خود را از منابع شخص ثالث قابل اعتماد مانند نهادهای حاکم بین‌المللی، سازمان‌های غیردولتی و مراکز تحقیقاتی آکادمیک (مقالات دانشگاهی) تهیه کرده است.» شاید یکی از مصداق‌هایی که می‌توان با علت سقوط 80 پله‌ای ایران در گزارش دانشگاه ییل مرتبط دانست، افزایش وسعت بیابان‌های کشور به دلیل سوءمدیریت در حفظ منابع آبی باشد. چند روز قبل، معاون سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری از افزایش 2.5 میلیون هکتاری بیابان‌های کشور در دهه اخیر خبر داد. پرویز گرشاسبی افزود: «اگر بخواهیم جلوی روند بیابان‌زایی را بگیریم باید سالانه یک میلیون هکتار بیابان‌زدایی داشته باشیم در حالی که ما توانستیم به یک‌سوم این عدد (350 هزار هکتار) برسیم.» علی سلاجقه؛ رییس سازمان حفاظت محیطزیست هم چند روز قبل اعلام کرده بود: «در کشور حدود 34 میلیون هکتار بیابان داریم که از این میزان پنج میلیون هکتار در شرایط بحرانی قرار دارد. این بیابان‌ها در استان‌های کرمان، خراسان جنوبی، سیستان و بلوچستان، خراسان رضوی، سمنان، یزد و اصفهان قرار گرفته که البته استان کرمان بیشترین سطح بیابان در شرایط بحرانی را به خود اختصاص داده و خوزستان هم وضع نامناسبی دارد.» ابتدای این ماه و همزمان با روز جهانی گونه‌های در معرض انقراض هم، سرپرست معاونت محیطزیست طبیعی و تنوع زیستی سازمان حفاظت محیطزیست، با آمارهای تکان‌دهنده‌ای از تلف شدن گونه‌های جانوری و نابودی گونه‌های گیاهی و از دست رفتن زیستگاه‌ها و عرصه‌های طبیعی کشور، بابت وخامت شرایط محیطزیست کشور هشدار داد. حسن اکبری در گزارش خود اعلام کرد: «حدود 128 گونه جانوری و مهره‌دار کشور در معرض خطر انقراض هستند

که برخی وضع خوبی ندارند و بیشترین آسیب‌پذیری ما در این زمینه مربوط به دوزیستان است، برای این ۱۲۸ گونه جانوری ۱۹ برنامه عمل داریم اما پیشرفت این برنامه‌ها عمدتاً کمتر از ۱۰ درصد است، چراکه مشکل اصلی، بودجه است و بودجه این اقدامات هم بسیار ناچیز است. پایش سالانه پنج گونه شاخص کشور شامل قوچ و میش، کل و بز، آهو، جبیر و گورخر نشان می‌دهد که حدود ۲۱۵ هزار راس از این پنج گونه شاخص در مناطق حفاظت شده کشور داریم که البته این آمار کمتر از ۱۰ درصد آمار اواخر دهه ۴۰ برای این پنج گونه است به این معنا که طی این مدت، تنوع ژنتیکی این گونه‌های شاخص را از دست داده‌ایم. امروزه چون زیستگاهی برای ما باقی نمانده است، تلاش‌ها برای پیشگیری از انقراض یوز به نتیجه نرسیده است. در بسیاری از مناطق بکر دسترسی‌هایی نظیر جاده ایجاد شده و بسیاری از گونه‌هایی که به حضور انسان حساس بودند از همین رو آسیب دیده‌اند، یکی از مهم‌ترین مشکلات ما تغییر اقلیم و خشکسالی‌های مستمر است که در کنار آن شاهد تخریب گسترده نیز هستیم. به جرات می‌توان گفت امروزه در مناطق آزاد چیزی به اسم زیستگاه نداریم و زیستگاه مناسب گونه آهو دیگر در کشور وجود ندارد چراکه جاده‌سازی زیاد باعث شده زیستگاه دشتی مناسب برای این گونه‌ها نداشته باشیم. بیماری‌های حیات وحش در حال افزایش است که بخشی از داشته‌های زیستی کشور از طریق همین بیماری‌های حیات وحش از بین می‌روند. سال گذشته ۱۰ کانون طاعون نشخوارکنندگان کوچک در کشور داشتیم و هم‌اکنون حیات وحش استان هرمزگان و استان‌های همجوار آن، درگیر آبله هستند چون هنوز زیستگاه و آب شرب مشترک داریم و واکسیناسیون ما در این زمینه کامل نیست. شناسنامه‌دار کردن دام سبک در برنامه ششم توسعه تکلیف شده اما اجرایی نشده است.»

منبع: روزنامه اعتماد 16 خرداد 1401 خورشیدی